

Helena Kasurinen, Mika Launikari, Raimo Vuorinen & Tarja Laakkonen (red.)

Handbok – CREAR digitalt verktyg för utvärdering av servicebehovet

**Copyright © författare och
Yrkeshögskolan Laurea
Texter, figurer och tabeller CC BY-SA 4.0**

Grafik på pärm: Shutterstock/ Business characters

Bild på sidan 6: Brooke Cagle on Unsplash

Bild på sidan 9: Cowomen on Unsplash

Bild på sidan 11: Jarno Virtanen

Bild på sidan 12: Jarno Virtanen

Bild på sidan 26: Bruce Mars on Unsplash

Bild på sidan 37: Windows on Unsplash

Layout: Mari Liimatainen, Punamusta

Författare:

Helena Kasurinen, Yrkeshögskolan Laurea

Mika Launikari, Yrkeshögskolan Laurea

Tarja Laakkonen, Yrkeshögskolan Laurea

Marjo Pääskyvuori, Yrkeshögskolan Laurea

Raimo Vuorinen, Jyväskylä universität / Pedagogiska forskningsinstitutet

Eija Männistö, Spesia

Maarit Sorjonen, Spesia

Jarkko Korhonen, Spesia

ISSN-L 2242-5241

ISSN 2242-5225 (nätet)

ISBN: 978-951-799-602-0 (print)

ISBN: 978-951-799-603-7 (nätet)

Helena Kasurinen, Mika Launikari,
Raimo Vuorinen & Tarja Laakkonen (red.)

Handbok – CREAR digitalt verktyg för utvärdering av servicebehovet

Hävkraft
från EU
2014–2020

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	5
2. Livslång handledning och CREAR	7
3. Det digitala utvärderingsverktyget CREAR för servicebehovet	10
4. Begreppen i utvärderingsverktyget för servicebehovet	14
5. Tillgänglighet och bedömning av servicebehovet	18
6. Utnyttjande av utvärderingsverktyget för servicebehovet som en del av styrnings- och stödprocesserna	20
7. Bedömning av servicebehovet – anvisningar för studerande	22
8. Granskning av resultaten tillsammans med den studerande	24
9.Handledningens kvalitet, uppföljning och rapportering	28
10. Slutsatser	30
Källor	32
Bilagor	34

1. Inledning

“Under de senaste åren har de ungas problem med livskompetensen och det allmänna illamåendet ökat och behovet av hjälp för dessa vuxit. Allt fler ser framtiden som osäkrare, och att hitta sin plats i världen är inte längre en självklarhet. Allt detta orsakar oro, ångest och ovisshet bland unga. Särskilt under coronapandemin har det för många unga uppstått ett större behov av handledning, annat stöd och möjligheter att diskutera med en förstående vuxen”, säger Helena Kasurinen, projektchef för RETU-projektet.

För att stärka studerandenas välbefinnande, agentskap och resiliens har man inom projektet RETU Resiliens och framtidstro (ESF, 2018–2020) utvecklat ett digitalt verktyg för utvärdering av servicebehovet CREAR (<https://crear.fi/>). Det är ett verktyg för tidig identifiering och avsett för att användas av experter inom handledning, undervisning och studievård samt andra yrkesutbildade inom informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

CREAR hjälper till att identifiera faktorer som påverkar välbefinnandet och livskompetensen samtidigt inom fem olika delområden:

- studie,
- tidsanvändning och planmässighet,
- välmående,
- karriärplanering samt
- sysselsättning.

CREAR ger en snabb och tillförlitlig helhetsbild av den aktuella situationen. Utifrån resultatet bedöms behovet av stöd. Detta gör det möjligt att erbjuda hjälp i rätt tid och på rätt sätt. Användningen av bedömningsverktyget förutsätter ett processartat, interaktivt och handledande arbetssätt som har åskådliggjorts på många olika sätt på handbokens sidor.

“CREAR-utvärderingsverktyget ger stöd så att vi alla kan lyckas i vårt liv och delta fullt ut i det finländska samhället. CREAR bidrar till att stärka individens funktionsförmåga och resiliens. Under utmanande förhållanden framhävs resiliensens betydelse. Med hjälp av den kan var och en av oss bättre klara av osäkerhetssituationer och övervinna motgångar inom livets olika delområden”, konstaterar Helena Kasurinen.

I denna handbok presenteras CREAR-utvärderingsverktyget samt dess olika användningssituationer och tillämpningssätt. Dessutom berättas om den forskning och teoretiska modellering som ligger till grund för utvärderingsverktyget. I publikationen beskrivs också nationella och internationella mål för handledningen och rådgivningen samt hur de senaste utbildnings- och arbetsmarknadspolitiska riktlinjerna påverkar handledningens ställning och utveckling och en jämlik tillgång till handledningstjänster via flera kanaler i vårt land under de närmaste åren.

Handbokens redaktörs- och skrivarteam består av finländska experter på handledning och rådgivning samt experter inom publikationsproduktion. Från yrkeshögskolan Laurea deltog PeD Helena Kasurinen, FD Mika Launikari och tradenom Tarja Laakkonen samt PeD Raimo Vuorinen från Pedagogiska forskningsinstitutet. Eija Männistö, expert på särskilt stöd, Maarit Sorjonen, expert på särskilt stöd och Jarkko Korhonen, sakkunnig inom undervisningsteknologi, vid yrkesinstitutet Spesia skrev i handboken en beskrivning av vad man bör tänka på vid användningen av CREAR-verktyget ur tillgänglighetsperspektiv. Också lektor och studievägledare Marjo Pääskyvuori vid Yrkeshögskolan Laurea bidrog till manuskriptet. Publikationens upphovsmän önskar att denna handbok påskyndar ibruktagandet och integrationen av CREAR-utvärderingsverktyget som en del av handledningens, undervisningens och studievårdens vardag vid läroanstalterna samt kundarbetet inom andra rådgivnings- och handledningstjänster i Finland.

2. Livslång handledning och CREAR

Att öka kunskapskapitalet och utveckla det kontinuerliga lärandet har lyfts fram som centrala utbildningspolitiska mål i Finland på 2020-talet (Statsrådet, 2019). Avsikten är att höja befolkningens utbildnings- och kompetensnivå genom att utvidga läroplikten. Målet är att säkerställa att varje ungdom som avslutar den grundläggande utbildningen i första hand övergår till utbildning som leder till examen och vid behov till annan utbildning som omfattas av läroplikten. I samband med att läroplikten utvidgas är målet att trygga tillräcklig och högklassig handledning genom att utveckla sektorsövergripande samarbete mellan olika aktörer i olika övergångsskeden. För att höja kunskapsnivån hos befolkningen i arbetsför ålder ökas de stödda möjligheterna att utveckla den egna kompetensen antingen inom yrkesutbildningen eller i ekosystem för kompetenstjänster som grundar sig på olika partnerskap.

Med handledning som integreras med det livslånga och kontinuerliga lärandet avses åtgärder och tjänster som gör det möjligt för medborgare i alla åldrar att identifiera sina kunskaper, färdigheter och utvecklingsbehov i olika skeden av livet. Målet är att de ska kunna spegla sina förutsättningar i förhållande till arbetsmarknadens möjligheter och behov samt det utbud av kompetensutveckling som erbjuds. I karriärvägledningen utvecklar individen sina färdigheter i att göra upp planer och beslut i anslutning till den egna utbildningen, karriären, fritiden samt utkomsten (jfr Europeiska unionens råd, 2004).

I Finland har alla rätt till ändamålsenlig handledning och yrkesutbildning i enlighet med målen i Europeiska sociala stadgan (44/1991). Handledningen kan ordnas som separata tjänster för personer i olika åldrar eller som gemensamma tjänster för personer i alla åldrar. I Finland ansvarar läroanstalterna, arbets- och näringsförvaltningen, ungdomsväsendet, aktörer inom tredje sektorn och privata serviceproducenter i olika miljöer för ordnandet av handledningstjänster i utbildningen, i övergångsfaserna i studie- och arbetskarriären, under arbetslöshetsperioderna och på arbetsplatserna. Handledningen för de studerande visar sig som en multiprofessionell helhet med många kanaler som en del av studierna då studeranden

flyttar över till arbetsmarknaden eller till fortsatta studier. Å andra sidan är handledningen en del av utbildningsanordnarens administrativa struktur, finansiering samt kvantitativa och innehållsmässiga planering av utbildningen ur arbetslivsrelevansens synvinkel. Enligt en mer omfattande tolkning är handledning som integreras i utbildningen en del av en regional sektorsövergripande servicehelhet som förutsätter samarbete och samordning mellan utbildning och arbetsmarknad (Nykänen, 2018).

Handledningens betydelse framhävs i olika övergångsskeden.

Handledningens betydelse framhävs i olika övergångsskeden. Övergångarna mellan utbildning och arbetsliv har blivit mångsidigare och ökat. Nya arbetsformer förutsätter förändringsberedskap och en kontinuerlig uppdatering av kompetensen. Handledningen fokuserar inte bara på enskilda val utan strukturerar även den information som ligger till grund för valen, de egna styrkorna och det egna sättet att agera i urvalssituationer. Även om man kan lära sig karriärplaneringsfärdigheter identifierar nödvändigtvis inte alla sina färdigheter eller att dessa färdigheter bör stärkas ytterligare som en förberedelse inför nya övergångar. Därför har inlärningen av karriärplaneringsfärdigheter inkluderats i de mål som skrivits in i läroplanerna i Finland och i det arbete som grundar sig på dem. Sådana här färdigheter är till exempel att söka information om arbetsmarknaden, yrken och studier samt att följa samhällsdebatten för att förstå yrkesutvecklingen och för att förutse sysselsättningsmöjligheterna.

Allt viktigare är nätverksbildning med aktörer inom den egna branschen. Karriärvägledning som integrerar inlärning i arbetet är kopplad till de studerandes engagemang, uppnåendet av den eftersträlvade yrkeskompetensen och övergången till arbetsmarknaden (Borbely-Pécze & Hutchinson, 2014). Ansvaret för sysselsättningen överförs dock inte helt på individen själv, utan den handledning som ingår i skolsystemet har fortfarande en central uppgift som offentlig service för att främja social jämlikhet och delaktighet.

För att övergångsskedena ska gå utan problem är det viktigt att dataöverföringen är systematisk och att det finns ett multiprofessionellt samarbete mellan olika aktörer. I handledningen som integreras i olika utbildningsstadium fördjupas den studerandes delaktighet och aktiva aktörskap i samband med att man söker sig till och gör upp en personlig utvecklingsplan för kunnandet (PUK) eller en studieplan. Lyckade övergångar stärker upplevelsen av delaktighet, engagemanget i det valda studieområdet samt förutsättningarna för att klara av studierna och överflytten till arbetsmarknaden eller fortsatta studier (Skills Development Scotland, 2020).

De studerande som planerar sina val har på grund av sin egen bakgrund eller sitt utvecklingsstadium varierande beredskap att handla i dessa övergångsskeden. Övergångarna är förknippade med många särskilda behov för olika grupper, såsom unga som riskerar att marginaliseras, vuxna med svaga baskunskaper, föräldrar som länge varit familjelediga, äldre, långtidsarbetslösa, personer som byter bransch och personer med ett främmande språk som modersmål. Handledningen verkar förbli bristfällig i synnerhet för de unga som behöver mest stöd. De studerande söker sig inte nödvändigtvis själva till handledningen eller så har handledarna och lärarna inte redskap för att identifiera den studerandes verkliga situation. För att handledningen ska möta de studerande som sannolikt har mest nytta av den är det nödvändigt att identifiera de studerandes olika färdigheter och utgångspunkter för att planera sin framtid (Goman m.fl. 2020; Nissinen & Vuorinen, 2018).

Enligt internationella undersökningar är handledningen mest framgångsrik när den är kopplad till undervisningen i olika läroämnen och till färdigheter på ett förebyggande och helhetsbetonat sätt. Syftet med handledningen är då att fördjupa de karriärplaneringsfärdigheter som redan förvärvats inom

den grundläggande utbildningen som en självständig, lärbar kompetens (Hooley, 2014). Det är inte bara en specialiserad yrkesgrupp som ansvarar för handledningen. Därför ska utbildningsanordnarna ha en handledningsplan som beskriver handledningens gemensamma mål, organiseringsstrukturerna, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen samt utvärderings- och utvecklingsarbetet. I samband med att läroplikten utvidgas förutsätts att utbildningsanordnarna ansvarar för att handledningen genomförs även i övergångsskedet mellan grundskolan och andra stadiet. Handledningsplanen ska därför preciseras så att man i den har beaktat skolans, läroanstaltens eller enhetens prioriteringar och särdrag samt det lokala multiprofessionella nätverksarbetet för handledningen (Goman m.fl., 2020).

Handledningen är också kopplad till studievården. Handledningens uppgift är att förebygga, följa upp och stöda studerandenas studier och välbefinnande samt funktionsförmåga i yrkesövergripande samarbete med vårdnadshavarna och studievårdspersonalen. Det förebyggande arbetet kan främjas genom att utveckla systematiska sätt att identifiera de studerandes styrkor, stödbehov och eventuella inlärningssvårigheter. Genom att utnyttja CREAR-utvärderingsverktyget kan man rikta resurser och skapa verksamhetsmodeller utifrån vilka man kan fokusera på handledningsprocesser som är utmanande med tanke på förankringen av studierna, såsom situationer som förutser eller leder till avbrott. Dessutom behövs kompetens och arbetsredskap för att föra saker på tal och tillsammans sätta de överenskomna fortsatta åtgärderna i ord. Med hjälp av CREAR-utvärderingsverktyget kan man främja förebyggande arbete och utveckla systematiska sätt att identifiera studerandenas styrkor, stödbehov eller studiesvårigheter.

En välfungerande handledning förbättrar inlärningsresultaten, matchningen mellan efterfrågan på och utbudet av kompetens samt främjar utbildningens effektivitet (Barnes m.fl. 2020; Hooley & Dodd, 2015). För att handledningen ska lyckas är det viktigt hur de studerande, utbildningsanordnarna och intressentgrupperna gemensamt fastställer målen för verksamheten samt utnyttjar personalens befintliga kompetens och resurser för att svara på de studerandes servicebehov. CREAR-utvärderingsverktyget är ett verktyg som kan användas för att främja behovsmotsvarigheten i handledningen och effekten på längre sikt.

3. Det digitala utvärderingsverktyget CREAR för servicebehovet

I projektet Resiliens och framtidstro RETU har man utvecklat ett digitalt utvärderingsverktyg vid namn CREAR (<https://crear.fi>) för användning av läroanstalterna och de som ger handledning. Med hjälp av det får man en helhetsbild av den studerandes eller klientens situation. CREAR består av fem delområden: studie, tidsanvändning och planmässighet, välmående, karriärplanering samt sysselsättning.

Som namn på det digitala utvärderingsverktyget valdes CREAR. Denna bokstavskombination betyder 'skapa' på spanska. Dessutom kommer CREAR från orden Career (karriär), Resilience (resiliens), Education/ Employment (utbildning, sysselsättning), Agency (agentskap) och Readiness (beredskap).

Med hjälp av CREAR-utvärderingsverktyget för servicebehovet är det möjligt att granska den studerandes situation på ett övergripande sätt. Analysen hjälper handledaren att identifiera vilka faktorer som inverkar positivt på individens studieförmåga och vilka som är negativa. Dessutom är det möjligt att kartlägga den studerandes förmåga att planera sina fortsatta studier och sin karriär. CREAR hjälper lärare och handledare samt studievårdspersonal att i tid ingripa i faktorer som fördröjer studierna.

Utvärderingsverktyget kan utnyttjas vid läroanstalterna som verktyg för tidig identifiering. Även andra användningsmöjligheter har hittats under pilotfasen inom RETU-projektet. Om den studerande under en lång tid har haft svårigheter att klara av sina studier kan man be studeranden svara på påståendena i utvärderingsverktyget. På så sätt kan man få klarhet i vad svårigheterna kan bero på. Utifrån resultaten kan man tillsammans med den studerande fundera på om denne behöver stöd till exempel i studierna eller i hanteringen av vardagen.

Med hjälp av CREAR-utvärderingsverktyget för servicebehovet är det möjligt att granska den studerandes situation på ett övergripande sätt.

Dessutom kan utvärderingsverktyget utnyttjas när man vill kartlägga de studerandes behov av handledning och stöd. Då svarar studerandegrupperna centraliserat på påståendena och förbinder sig att skicka resultaten till exempel till sin handledare.

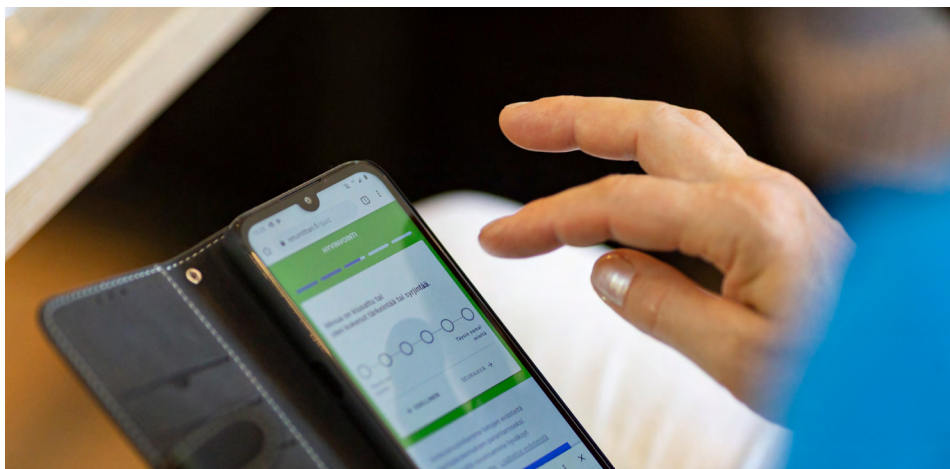
CREAR samlar inte in ett personregister. Det har gjorts väldigt enkelt att besvara påståendena. Särskild uppmärksamhet har fästs vid utvärderingsverktygets tillgänglighet. CREAR-utvärderingsverktygets påståenden kan besvaras med en mobil enhet, surfplatta eller dator. I språkutbudet finns för närvarande fyra alternativ: finska, svenska, engelska och klarspråk.

Efter att ha fått resultatet väljer den studerande hur han eller hon går tillväga med resultatet. Studeranden kan spara resultatet som en PDF-fil på sin egen dator eller skicka det per e-post. Sedan beslutar studeranden om resultatet ska visas för läraren, studiehandledaren eller någon annan i personalen. Efter resultaten finns en lista på länkar med information om webbplatser med anknytning till olika delområden. De har anvisningar, råd och stöd samt kontaktuppgifter till de tjänster som erbjuds.

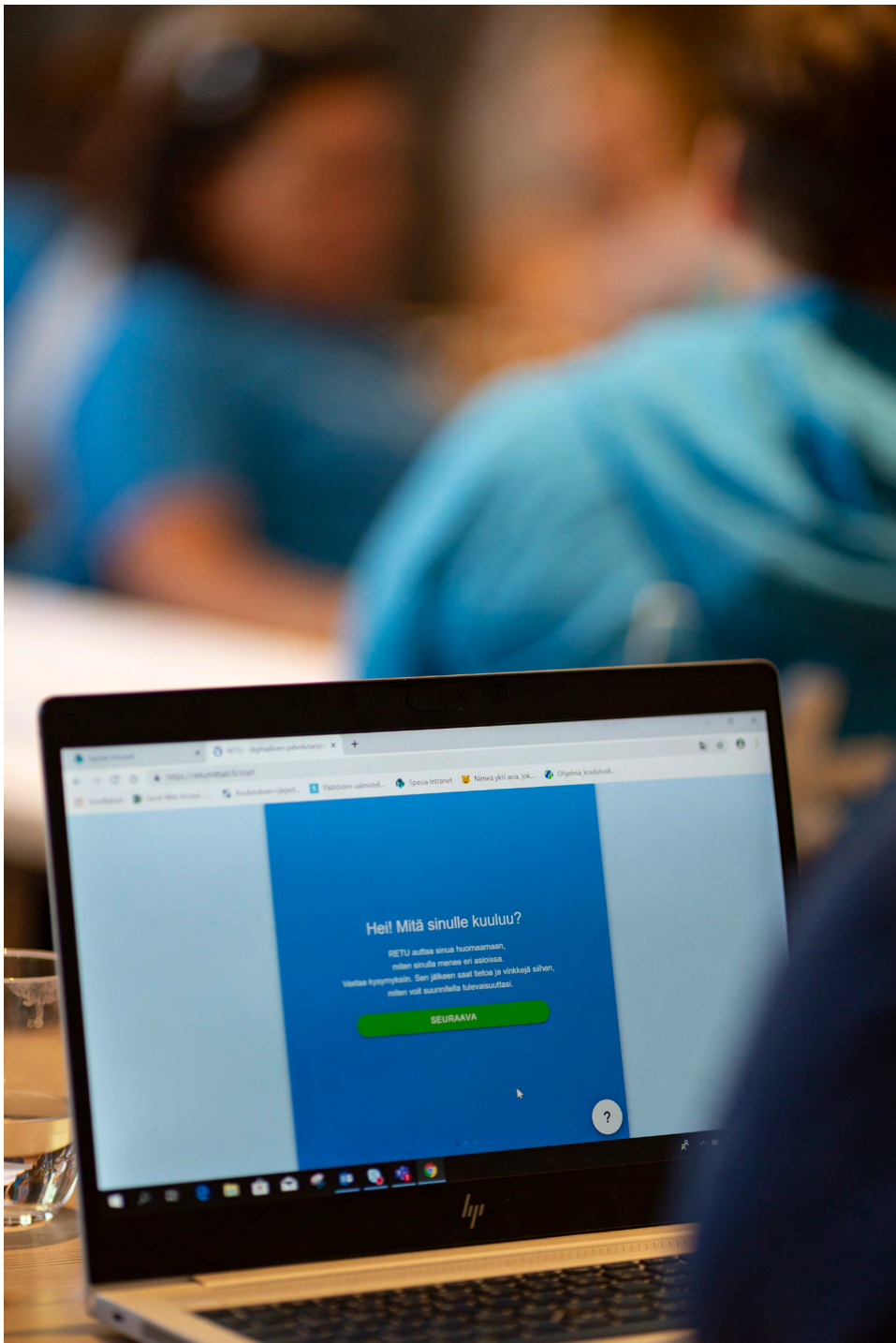
UTVÄRDERINGSVERKTYGET GRUNDAR SIG PÅ FORSKNING

Det digitala utvärderingsverktyget för servicebehovet grundar sig på en undersökning som kartlagt studerandenas välbefinnande och framtidstro. Undersökningen gjordes som en del av Yrkeshögskolan Laureas TOTEEMI-projekt. I undersökningen ville man utreda studerandenas välbefinnande och framtidstro. För detta ändamål utvecklades ett omfattande frågebatteri som kartlade studerandenas välbefinnande, studieförmåga, resiliens, agentskap samt karriärplanerings- och sysselsättningsfärdigheter. Enkäten besvarades av studerande från yrkeshögskolor, yrkesläroanstalter och gymnasier.

Påståendena i utvärderingsverktyget för det digitala servicebehovet valdes ut utifrån statistiska analyser. I dem utreddes hur väl frågorna mätte studerandenas studiefärdigheter, välbefinnande, agentskap samt karriärplanerings- och sysselsättningsfärdigheter. I undersökningen observerades att dessa olika delområden har ett starkt samband med varandra, vilket det är skäl att komma ihåg när resultaten av utvärderingsverktyget analyseras (Kasurinen, 2019).

Bild: Jarno Virtanen.

Bild: Jarno Virtanen.

DELOMRÅDEN I UTVÄRDERINGSVERKTYGET FÖR SERVICEBEHOVET

Nedan beskrivs de fem delområdena i verktyget för bedömning av servicebehovet (Bild 1), vars påståenden tar 10-15 minuter att besvara.

Inom **delområdet Studie** utreds studie- och informationssökningsfärdigheter. Genom att besvara påståendena får man information om individens studiefärdigheter. Dessutom ger utvärderingsverktyget en allmän bild av hur väl personen behärskar olika studiemetoder.

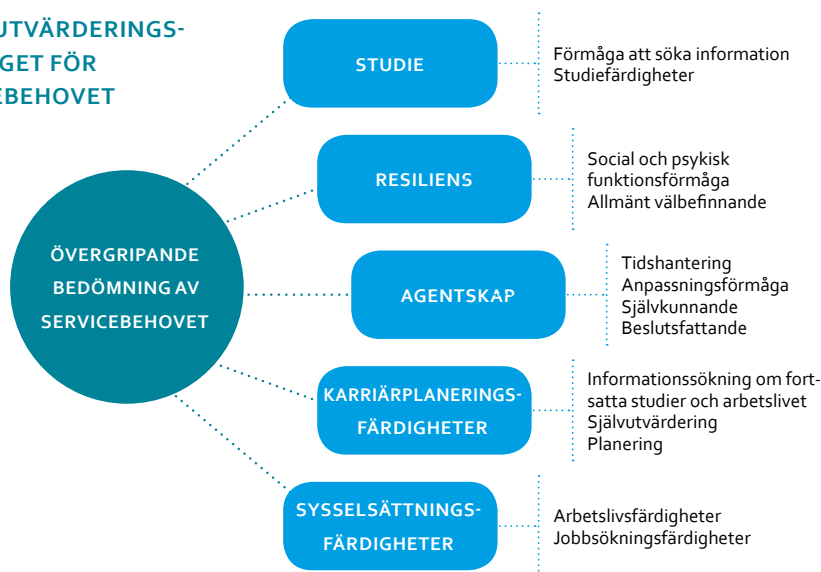
Inom **delområdet Resiliens** bedöms välbefinnandet och stresshanteringen samt det allmänna hälsotillståndet. Med hjälp av påståendena utreder man om individen har ett stödnätverk och nära mänskliga relationer eller om personen känner sig ensam. Dessutom vill man utreda om den studerande har erfarenheter av mobbning vid tidigare eller nuvarande läroanstalt. Syftet är att få information om huruvida det finns någon faktor som inverkar negativt på hur studierna framskrider och/eller på framgången i studierna.

Tyngdpunkten inom **delområdet Agentskap** är självreglering, såsom tids- och livshantering, samt förmågan att tåla förändringar och fatta beslut. Det här delområdet behandlar den studerandes färdigheter att anpassa sina egna planer och sitt beteende i förhållande till miljön och studieprocessen. Utifrån svaren kan man också bygga upp en bild av den studerandes resiliens.

Delområdet karriärplanering behandlar den studerandes förmåga att planera sina studier och sin framtid i förhållande till arbetet, arbetslivet och den kompetens som behövs där. Uppmärksamhet ska fästas vid var och hur studeranden får information och hur informationen skaffas. Svaren beskriver den studerandes förmåga att bedöma sina mål i förhållande till sin kompetens och vid behov förmågan att ändra sina planer. Dessutom får man en uppfattning om huruvida studieplanen är målinriktad.

Inom **delområdet Sysselsättningsfärdigheter** fästs uppmärksamhet vid individens förmåga att beskriva sitt kunnande i jobbsökningsituationer samt identifiera de färdigheter som behövs i arbetslivet. Med hjälp av påståendena tar man reda på om individen har en uppfattning om sina egna styrkor och utvecklingsbehov med tanke på arbetslivet och sina egna mål.

CREAR-UTVÄRDERINGS- VERKTYGET FÖR SERVICEBEHOVET

Bild 1. Delområden i utvärderingsverktyget för servicebehovet (Kasurinen, 2019)

4. Begreppen i utvärderingsverktyget för servicebehovet

Innan man börjar diskutera resultaten med den studerande är det bra att repetera utvärderingsverktygets delområden. Nedan beskrivs begrepp som bör granskas under handledningssamtalet. Påståendena i utvärderingsverktyget är omfattande för varje delområde. Därför är det viktigt att veta vad som avses med till exempel välbefinnande och agentskap.

STUDIEFÖRMÅGA

Studieförmågan påverkas förutom av studiefärdigheterna och -beredskapen även av den studerandes välbefinnande och resurser. Utöver att behärska studiemetoder och -tekniker förutsätts att man klarar av studierna med hjälp av fysisk, psykisk och social funktionsförmåga. Dessutom behöver den studerande färdigheter i självreglering och handledning av den egna verksamheten.

Studieförmågan är en helhet som också omfattar studiemiljön samt undervisningen och pedagogiken (Kunttu, 2011).

Den kognitiva funktionsförmågan är förknippad med inläring samt mottagning och hantering av information. Den omfattar till exempel minnet, tänkandet, omdömes- och problemlösningsförmågan.

VÄLBEFINNANDE OCH FUNKTIONSFÖRMÅGA

Institutet för hälsa och välfärd (THL) definierar hälsa, materiell välfärd och livskvalitet som allmänna delfaktorer i välbefinnandet.

Utöver hälsa och ekonomiskt välbefinnande påverkas livskvaliteten av mänskliga relationer, självkänslan och meningsfulla aktiviteter. Eftersom betydande människorelationer påverkar individens välbefinnande är det sociala kapitalet en viktig faktor i hur den egna livskvaliteten upplevs. Med socialt kapital avses individens förmåga att agera i olika sociala situationer och nätverk (Bourdieu, 1986).

Funktionsförmågans dimensioner är fysisk, psykisk och social funktionsförmåga.

Den fysiska funktionsförmågan anknyter till det upplevda hälsotillståndet och förmågan att klara sig självständigt i vardagen, arbetet och studierna.

Den psykiska funktionsförmågan är kopplad till individens resurser och förmåga att klara av utmanande situationer. Till detta hör psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande samt livs- och vardagskontroll.

Den sociala funktionsförmågan ger förutsättningar för att klara sig i vardagen och för att hitta och nå mål. Människan behöver permanenta nära relationer och fungerande växelverkan för att kunna vara hel och funktionsduglig. Människan klarar av livets utmaningar och kan drömma och ställa upp mål för sitt liv och sin karriär. (Kannasoja, 2013)

Utöver hälsa och ekonomiskt välbefinnande påverkas livskvaliteten av mänskliga relationer, självkänslan och meningsfulla aktiviteter.

RESILIENS

Resiliens innebär anpassning till krävande situationer och förmågan att återhämta sig från motgångar (Poijula, 2018). På individnivå tar det sig uttryck i bl.a. optimism, aktivitet, självkänslan, självkännedom, självkunnande, självreglering och autonom verksamhet samt andlighet (Bimrose & Hearne, 2012; McLarnon & Rothstein, 2013; Poijula, 2018). Resiliens är även att uppleva positiva känslor också i situationer som är svåra och orsakar ångest. Till detta hör också förmågan att agera i mänskliga relationer och diskutera sina erfarenheter med andra (Lipponen, 2020).

Enligt Poijula (2018, 124) är *”resiliens att se helheten, koncentrera sig på det väsentliga och det positiva och en prioritering i kombination med emotionell intelligens och sociala färdigheter”*. Resiliens är således en social funktionsförmåga som också innebär att man tar ansvar för sina reaktioner och sitt beteende i svåra livsskeden.

AGENTSskap

Med agentskap (agency) avses individens förmåga att bygga upp sin egen livskarriär så att han eller hon kan planera och söka information samt fatta beslut i urvalssituationer (Amundson, 2009). Agentskapet är enligt Bandura (2001) kopplat till individens förmåga att agera proaktivt och med avsikt. Alla element som förknippas med agentskapet gör det möjligt för individen att aktivt planera och genomföra sina planer för livet och karriären (Lent & Brown, 2013). Individen ställer upp sina mål i relation till de möjligheter och den livsmiljö som erbjuds.

Agentskapet är förmågan att styra den egna verksamheten samt att hantera vardagen och reglera sig själv (t.ex. tidshantering).

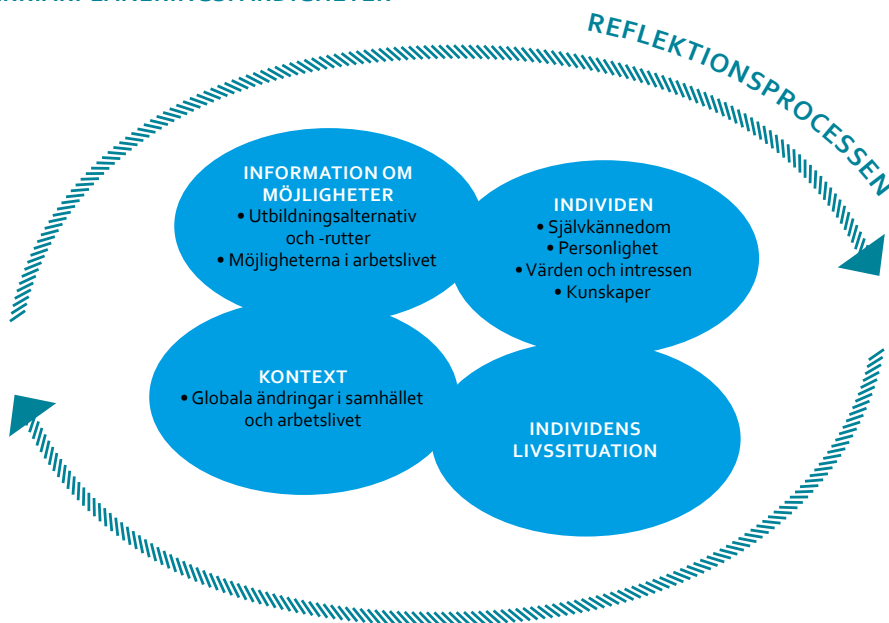
Agentskapet är också självkunnande – hur tror jag att jag kan genomföra mina egna planer och klara av livets utmaningar. Agentskap innebär förmåga att anpassa sig till olika situationer, såsom undantagsförhållanden, allmän osäkerhet och korta anställningsförhållanden.

Social funktionsförmåga, resiliens och agentskap är begrepp som har mycket gemensamt. Deras infallsvinkel och viktning avviker något från varandra. I handledningen är det viktigt att beakta hur de ovan nämnda faktorerna påverkar den studerandes studieförmåga och vid behov identifiera vad som i synnerhet orsakar svårigheter i studieframgången.

KARRIÄRPLANERINGSFÄRDIGHETER

Förmågan att anpassa sig till förändringar i samhället och arbetslivet samt den teknologiska utvecklingen utgör en väsentlig del av individens karriärplaneringsfärdigheter (Bild 2).

KARRIÄRPLANERINGSFÄRDIGHETER

Bild 2. Karriärplaneringsfärdigheter (Kasurinen, 2020; jfr Sultana, 2012; Skills Development Scotland, 2020)

Till karriäranpassningen fogas fem dimensioner: inställning (concern), identifiering (control), utvidgning av perspektivet (curiosity), engagemang (commitment) och att tro på sig själv och sina egna möjligheter (confidence) (Savickas & Porfeli, 2012). De ovan nämnda dimensionerna anknuter till den allmänna livinställningen och individens förmåga att på bred front granska de utbildnings- och karriärmöjligheter som erbjuds. Å andra sidan är karriärplaneringen förknippad med självkännande, tron på de egna möjligheterna att uppnå de mål som man ställt upp åt sig själv.

De kompetenser som karriär- och livsplaneringen förutsätter är kopplade till livsfärdigheter i allmänhet samt till individuellt och socialt lärande, agerande i förändringssituationer och jobbsökningsfärdigheter (Sultana, 2012). Kompetens inom karriärplanering är färdigheter i informationssökning, god självkännedom samt förmågan att bedöma sina egna styrkor och kunskaper. Att bygga upp en livs- och arbetskarriär innebär inriktning, planering, val och beslutsfattande samt anpassning till den rådande situationen. Planeringen grundar sig i hög grad på självkännedom, förmåga att identifiera var de egna värderingarna och principerna härstammar (jfr Berger & Luckmann, 1996; Peavy, 1997). En sådan här självkännedom innebär också att individen identifierar sina egna verksamhetsmodeller i olika situationer. Karriärplaneringsförmåga och självkännedom är också hur väl individen känner sina egna karaktärsdrag, intressen, färdigheter och kunskaper (Niles, 2011). God självkännedom samt självutvärderings- och reflektionsförmåga hjälper individen att identifiera sina begränsningar och styrkor i förhållande till kraven i utbildningen och arbetslivet (Sultana, 2012).

Kompetens inom karriärplanering är färdigheter i informationssökning, god självkännedom samt förmågan att bedöma sina egna styrkor och kunskaper.

SYSSELSÄTTNINGSFÄRDIGHETER

Målet med karriärplaneringen är i sista hand att sysselsätta sig i den bransch som individen har ställt upp som mål. Sysselsättningen påverkas av många faktorer som kan indelas i individuella och externa faktorer (Kasurinen, 2013; McQuaid & Lindsay, 2005). Individuella faktorer är till exempel många sådana färdigheter som betraktas som allmänna arbetslivsfärdigheter. Utöver ovan nämnda faktorer är individuella faktorer som påverkar sysselsättningen bland annat motivation, attityd och en vilja att arbeta, förmåga att förstå följderna av sina egna handlingar samt ansvarsfullhet och förmåga till självreglering. Även hälsa och allmänt välbefinnande samt flexibilitet i fråga om yrkesmässig och geografisk rörlighet är individuella faktorer som påverkar sysselsättningen (Kasurinen, 2013; McQuaid & Lindsay, 2005).

Arbetsökarfärdigheterna är kopplade till karriärplaneringsfärdigheterna på så vis att man först måste identifiera hurdana uppgifter man vill ha i arbetslivet. Den egentliga ansökningsprocessen förutsätter att individen kan bedöma och beskriva sitt eget kunnande i förhållande till den sökta arbetsuppgiften. God förmåga att bilda nätverk och söka information främjar jobbsökningen.

För att klara sig i arbetslivet krävs arbetslivsfärdigheter, som är till exempel attityd, initiativförmåga samt interaktions- och kommunikationsfärdigheter utöver yrkeskompetensen. Dessutom är det viktigt att känna till arbetslivets allmänna och branschspecifika anvisningar och spelregler.

5. Tillgänglighet och bedömning av servicebehovet

I arbetet med att utveckla CREAR-bedömningsverktyget har man fäst särskild uppmärksamhet vid tillgängligheten. Tillgänglighet och hinderfrihet är mångfacetterade begrepp. Nu när EU:s tillgänglighetsdirektiv har trätt i kraft innebär tillgänglighet att så många olika människor som möjligt kan använda webbtjänster så enkelt som möjligt. Tillgänglighet innebär att människornas olikheter och mångfald beaktas i planeringen och genomförandet av webbtjänster. (Regionförvaltningsverket, 2020). Allmänt taget är målet med digital tillgänglighet att alla ska kunna använda olika digitala tjänster självständigt. Tillgänglighetskraven i lagen om digitala tjänster gäller externa webbplatser, digitala inlärningsmiljöer och digitala läromaterial som inte används tillfälligt.

I CREAR-utvärderingsverktyget för servicebehovet förverkligas tillgängligheten som ett tydligt användargränssnitt, ett tekniskt omsorgsfullt genomförande och ett begripligt innehåll. Det är möjligt att bekanta sig med innehållet på klarspråk och utöver texten erbjuds möjligheten att även lyssna på påståendena.

Med studiernas tillgänglighet avses i allmänhet att varje studerande oberoende av sina egenskaper kan arbeta jämlikt med andra. I en tillgänglig inlärningsmiljö är det viktigt att varje studerande har möjlighet att lära sig och studera enligt sina egna förutsättningar samt få det stöd han eller hon behöver.

CREAR-utvärderingsverktyget är redan tillgängligt för många studerande, eftersom det förutom på finska även har utarbetats en engelskspråkig och svenskspråkig version samt en version på klarspråk. Men om den studerande har språkliga svårigheter eller problem med att behärska språket kan det ändå kännas svårt att förstå frågorna.

Om användaren har språkliga svårigheter eller brister i språkkunskaperna är det bra att läsa påståendena i CREAR-utvärderingsverktyget högt tillsammans redan innan verktyget används för att underlätta förståelsen. Påståendena finns i bilaga 1 till handboken.

Då lönar det sig också att tillsammans med den studerande gå i genom främmande begrepp. Likaså lönar det sig att stegvis gå igenom anvisningarna i början av utvärderingsverktyget. Ibland lönar det sig att besvara

påståendena tillsammans med handledaren. På så sätt är det enklast att säkerställa att den studerande förstår alla påståenden rätt.

Den studerande kan också behöva hjälp med att välja lämpligt språk. När den studerande väljer det språk som passar honom eller henne bäst kan det i övre högra hörnet komma en uppmaning att använda Googles översättare. Det är bra att berätta för den studerande att det är svårt att förstå Googles översättning och att den därför inte ska användas.

TOLKNING AV RESULTATEN OCH BEDÖMNING AV SERVICEBEHOVET

Efter att ha svarat på påståendena i CREAR-utvärderingsverktyget kan den studerande också behöva hjälp med att tolka resultaten. Bra funderingsfrågor är: Förstod jag resultatets verbala uttryck korrekt? Hurdan ny information fick jag? Vad betyder denna information för mig? Vilka är mina styrkor och mitt stödbehov? Det viktigaste är att fundera på vilka tjänster den studerande som gjort bedömningen bör söka sig till.

Under samtalet är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid god växelverkan och en förstående och accepterande atmosfär. Det är viktigt att den studerande upplever sig bli hörd och att han eller hon verkligen kan vara delaktig i diskussionen. I interaktionssituationer är det bra att beakta studerandenas olika kommunikationssätt, avlägsna störningar i miljön, fästa uppmärksamhet vid att uttrycka sig tydligt och anpassa det egna uttrycket så att det motsvarar mottagarens behov.

Det stöd för inläringen som den studerande behöver planeras alltid individuellt och genom att diskutera med den studerande. Den studerande kan till exempel behöva tilläggshandledning, tydligt, visualiserande undervisningsmaterial eller mer tid för att utföra uppgifterna. Ibland är det också bra att fundera på om den studerande behöver hjälpmedel som stöd för sina studier.

Under samtalet är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid god växelverkan och en förstående och accepterande atmosfär.

SAMARBETE MELLAN STÖDNÄTVERKET LÖSTAR DEN STUDERANDE FRAMÅT

Tjänsterna inom studiehandledningen, specialundervisningen och studievården är viktiga när den studerande behöver stöd. För att den studerande ska veta vilket stöd han eller hon kan få är det bra att regelbundet och via flera kanaler informera om handledningens, specialundervisningens och studievårdens tjänster och tillgängliga lokala stödnätverk. Ofta är det också bra att fundera på var den studerande får hjälp med att sköta sin egen hälsa. Det är också viktigt att informera studeranden om de studiesociala förmåner och hjälpmedel som står till buds.

Handlednings- och studievårdspersonalens besök i studerandegrupperna gör det också lättare att söka sig till tjänsten – det är lättare att söka service när man känner personen och vet vem man är på väg till. I de flesta läroanstalter är det numera möjligt att få studievårdstjänster också via nätet, vilket gör dem tillgängliga för alla.

Det centrala är att undervisnings- och stödtjänstpersonalen samarbetar. Det är också viktigt att lärarna vet vilka handlednings- och stödtjänster den studerande kan få. En god praxis kunde vara att kuratorn, studiehandledaren eller specialläraren vid behov deltar i samtalet, när den personliga utvecklingsplanen för kunnandet diskuteras för första gången med studeranden. På så sätt säkerställer man att den studerande redan i ett tidigt skede hänvisas till ändamålsenliga tjänster.

6. Utnyttjande av utvärderingsverktyget för servicebehovet som en del av styrnings- och stödprocesserna

I detta kapitel berättas om hur undervisnings- och handledningspersonalen kan använda CREAR-utvärderingsverktyget på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt och vad som bör beaktas i användningen av verktyget. Följande steg i användningen av verktyget och de tillhörande anvisningarna är avsedda att underlätta handlednings- och undervisningspersonalens arbete när de ber de studerande fylla i CREAR-utvärderingsverktyget. CREAR lämpar sig för individuell handledning, smågrupper och arbete i klassen. Utgångspunkten är att läraren, handledaren eller någon annan expert på läroanstalten själv noggrant har bekantat sig med CREAR innan han eller hon låter studenterna använda verktyget. Verktyget kan också användas av andra aktörer som erbjuder rådgivnings- och handledningstjänster tillsammans med sina kunder.

INNAN CREAR-UTVÄRDERINGSVERKTYGET BESVARAS

- Presentera CREAR-utvärderingsverktyget och dess användningsändamål för de studerande.
- Visa en video om CREAR-utvärderingsverktyget eller be eleverna titta på den på sin dator eller telefon.
- Beskriv kort varje delområde av CREAR-utvärderingsverktyget: studie, tidsanvändning och planmässighet, välmående, karriärplanering och sysselsättning.
- Betona att det är säkert och tillförlitligt att svara på CREAR-utvärderingsverktyget på nätet och med mobila enheter. Påståendena i verktyget besvaras anonymt och man behöver inte registrera sig eller identifiera sig för det. Svaren och resultatet från verktyget sparas inte i någon databas.
- Nämn att CREAR-utvärderingsverktyget kan besvaras på finska, svenska, engelska och klarspråk. Varje påstående har lästs upp, så man kan lyssna till dem om man vill.

- Uppmana till att svara sanningsenligt på påståendena på skalan "*helt av annan åsikt – helt av samma åsikt*". Alla svarar på påståendena utifrån sin egen situation och sina egna utgångspunkter.
- Betona att påståendena besvaras i den ordning de förekommer.
- Påminn om att det redan givna svaret kan ändras: använd '*föregående*' för att gå till den punkt som du vill ändra. Använd sedan knappen '*nästa*' för att komma tillbaka till den punkt du höll på att besvara. Fortsätt gå vidare och besvara frågorna.
- Observera att vissa studerande kan bli nervösa eller vara spända. Gör svarssituationen så lugn och störningsfri som möjligt och skapa en trygg atmosfär.
- Svara på eventuella frågor om användningen av CREAR.

DÅ BESVARANDET AV CREAR-UTVÄRDERINGSVERKTYGET BÖRJAR OCH PÅGÅR

- Påminn om att det är bra att läsa varje påstående noggrant innan man svarar på det.
- Betona att alla påståenden måste besvaras för att verktyget ska ge resultat.
- Var på plats då studerandena använder verktyget. Svara på eventuella frågor och hjälp till om ett ord eller begrepp är oklart för de svarande.
- Reservera tillräckligt med tid till besvarandet av påståendena. Låt alla svara i egen takt.

EFTER ATT CREAR-UTVÄRDERINGSVERKTYGET HAR BESVARATS

- Berätta att de studerande kan spara resultatuppgifterna som en PDF-fil eller skicka dem till sin egen e-post. Om er läroanstalt använder en inlärningsplattform eller ett studerandehanteringssystem kan de studerande spara resultaten på sin egen personliga sida.
- Påminn om att resultaten inte sparas i något system. De stannar endast hos den studerande själv. Den studerande bestämmer själv om att dela med sig av resultatet till dig eller andra utomstående.
- Berätta hur man läser och tolkar resultatsammandraget och dess pajdiagram. Be studerandena först kontrollera i vilka delområden deras pajdiagram är hela. Det berättar att allt är okej inom dessa delområden.
- Om pajdiagrammet på något delområde är bristfälligt, uppmana de studerande att återkomma till sina svar och se vad som eventuellt orsakade det. Som lärare/handledare vet du att orsaken kan vara studiesvårigheter eller andra problem som utvärderingsverktyget synliggör.
- Uppmuntra de studerande att komma och diskutera sina resultat konfidentiellt med dig. Diskussionen kan bidra till att förstå vad som ligger bakom resultatet. Om situationen kräver åtgärder kan ni tillsammans komma överens om och besluta hur ni ska gå vidare.
- Påminn de studerande om länktipsen i resultatdelen. I dem nämns tjänsteleverantörer som kan ge information, rådgivning, handledning och annat stöd.

7. Bedömning av servicebehovet – anvisningar för studerande

Detta kapitel är särskilt avsett för studerande som är inskrivna vid läroanstalter samt för personer som har för avsikt att självständigt använda CREAR-utvärderingsverktyget separat från läroanstaltens miljö. Faserna och anvisningarna nedan är till för att göra användningen av utvärderingsverktyget smidigare. Det lönar sig att läsa anvisningarna noggrant före användning och de kan hållas inom räckhåll för minnet när man använder instrumentet.

INNAN DU SVARAR PÅ CREAR-UTVÄRDERINGSVERKTYGET

- Se till att du kan svara i en lugn och störningsfri omgivning.
- Reservera cirka 10 minuter för att svara. Svara på påståendena i din egen takt.
- Det är säkert och tillförlitligt att svara på CREAR-verktyget på nätet och med mobila enheter. Du behöver inte registrera dig i någon tjänst, utan du svarar anonymt. Dina svar sparas inte i någon databas och utomstående kan inte se dem eller resultatet.
- Du kan svara på påståendena på finska, svenska, engelska eller klarspråk. Påståendena har lästs upp på alla dessa språk, så om du vill kan du lyssna på dem.
- CREAR-utvärderingsverktyget omfattar fem delområden: studie, tidsanvändning och planmässighet, välmående, karriärplanering och sysselsättning.
- CREAR-utvärderingsverktyget finns på webben: <https://crear.fi/>. Innan du svarar kan du se en presentationsvideo om CREAR.

CREAR-UTVÄRDERINGSVERKTYGET UNDER BESVARANDET

- Läs varje påstående noggrant och fundera på det med tanke på din livssituation.
- Svara så sanningsenligt som möjligt på påståendena på skalan "*helt av annan åsikt* – *helt av samma åsikt*".
- Du kan ändra svaret på ett enskilt påstående. Gå med '*föregående*' till det svar som du vill ändra. Gå sedan med knappen '*nästa*' tillbaka dit du var. Fortsätt svara.
- Svara på påståendena i den ordning de förekommer.
- Du får resultatet när du har svarat på alla påståenden inom alla fem delområden.
- Om du svarar på CREAR på läroanstalten och behöver handledning ska du be din lärare eller studiehandledare om det.

Svara på påståendena i den ordning de förekommer.

EFTER ATT DU BESVARAT CREAR-UTVÄRDERINGSVERKTYGET

Du får ett sammandrag när du har svarat på alla påståenden. Resultatet från CREAR-verktyget visar din nuvarande situation inom olika delområden. Du ser delområdenas resultat som pajdiagram.

- Du kan spara resultaten som en PDF-fil och skicka dem till din e-post. Om din läroanstalt använder en inlärningsplattform eller ett studenthanteringssystem kan du spara resultaten på din personliga webbplats där. Resultaten sparas inte någon annanstans.
- Bekanta dig med resultaten. Se först vilka pajdiagram som är hela. Det vittnar om att dina ärenden verkar vara i sin ordning inom dessa delområden.
- Undrar du varför något av diagrammen är ofullständigt? Du kan gå tillbaka till dina svar och se vad som eventuellt ledde till att något av pajdiagrammen blev ofullständigt.
- Om du är på en läroanstalt och det är något i dina resultat som du funderar på kan du prata om det med din lärare eller studiehandledare. Diskussioner är ett bra sätt att få klarhet i saker och ting.
- Bekanta dig med länktipsen i resultatdelen. De ger dig information om de handlednings-, rådgivnings- och stödtjänster som samhället erbjuder.
- Om du inte studerar vid en läroanstalt kan du få hjälp med att tolka resultaten från Navigatorn på din ort eller i en grannort, på arbets- och näringsbyrå eller andra tjänsteleverantörer som nämns i resultatdelen.

8. Granskning av resultaten tillsammans med den studerande

CREAR-utvärderingsverktyget är ett verktyg för tidig identifiering. Tidigare i den här handboken fanns anvisningar om hur man förbereder sig inför svarssituationen. Dessutom finns anvisningar för hur påståendena ska besvaras i kapitel 7.

Fördelarna med CREAR-utvärderingsverktyget för servicebehovet grundar sig framför allt på hur man diskuterar resultaten med den studerande. Först och främst ska du kontrollera att den studerande godkänner att ni tillsammans tittar på resultaten. I det här sammanhanget kommer man också överens om hur handledningsdiskussionen fortsätter och hur mycket tid som har reserverats för den.

Handledningsväxelvekan grundar sig på ömsesidig respekt och förtroende samt individens rätt att besluta om sina saker.

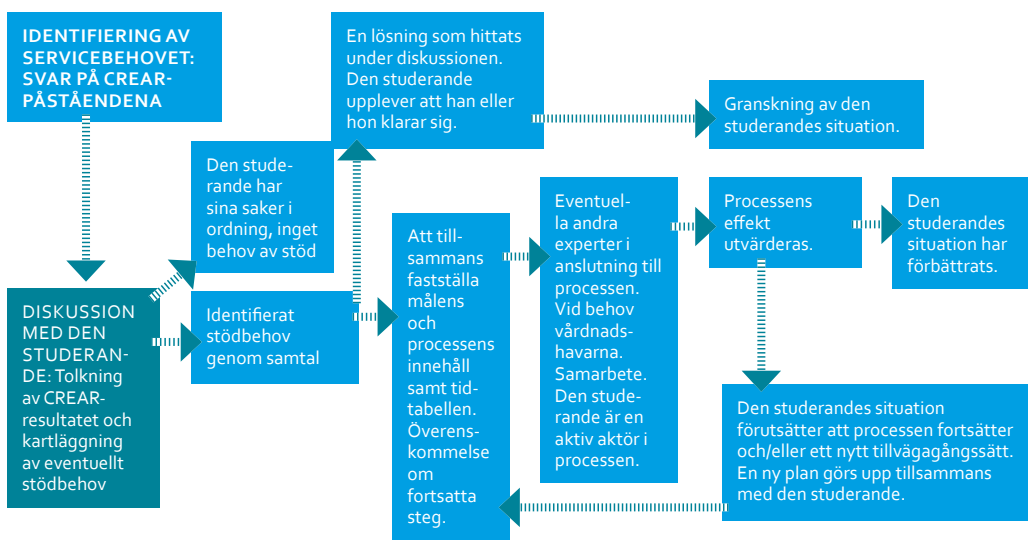
HANDLEDNINGSSAMTAL

Utgångspunkten för handledningssamtalet är att den studerande får tillfälle att tillsammans med en sakkunnig granska sin situation.Handledningsväxelvekan grundar sig på ömsesidig respekt och förtroende samt individens rätt att besluta om sina saker.

Handledningssamtalet gör det möjligt att med hjälp av frågorna kartlägga olika saker och den studerandes situation på ett mångsidigt sätt och ur olika synvinklar. När man tittar på resultaten av CREAR-utvärderingsverktyget är det också viktigt att komma ihåg de saker som verkar vara bra. Därefter sätter man sig in i de olika delområden som enligt av resultatet kräver en närmare granskning.

IDENTIFIERING AV SERVICEBEHOVET – KARTLÄGGNING – SERVICEPROCESS

Bild 3. Processen för tidig identifiering och ingripande (Kasurinen & Launikari 2020)

CREAR-utvärderingsverktyget delområden: studie, resiliens och välbefinnande, agentskap samt karriärplanerings- och sysselsättningsfärdigheter innehåller flera teman som det finns skäl att granska separat samt genom att kartlägga deras inbördes samband med varandra. Till exempel problem med tidshanteringen kan orsaka stress, vilket kan påverka den studerandes välbefinnande. Likaså kan känslan av att livet inte har något syfte eller mål visa sig som en oförmåga att planera sin karriär. Innan handledningssamtalet inleds, ta fram en lista på påståenden som finns i bilagan till handboken (Bilaga 1).

Nedan presenteras en processbeskrivning (Bild 3) samt frågor och tillvägagångssätt som kan användas för att komma igång med handledningsdiskussionen. Man måste hela tiden respektera hur mycket den studerande vill berätta om sina angelägenheter. Om utlämnande av uppgifter till exempel till en annan sakkunnig avtalas separat och man säkerställer att den studerande inte har något emot detta. Vid utlämnande av uppgifter följs gällande anvisningar och lagar som styr läroanstaltens verksamhet.

GENOMGÅNG AV RESULTATEN MED DEN STUDERANDE:

- Handledningsprocessen kan inledas på många olika sätt. Studerandena svarar på CREAR:s påståenden i en grupsituation och får anvisningar om att reservera tid för diskussion därefter.
- Den studerande kan svara på påståendena i början av handledningssamtalet eller i väntan på sin tur. Det viktigaste är att CREAR integreras i processen för handledningstjänster.
- Uppbyggande av grunden för handledningsväxelverkan ifall du träffar den studerande för första gången. Grunden för en lyckad handledningsprocess byggs genom att skapa en förtrolig handledningsrelation. Längden på detta beror i hög grad på den studerandes beredskap och vilja att diskutera CREAR:s resultat och sina egna angelägenheter i allmänhet.

GRANSKNING AV RESULTATEN AV CREAR-UTVÄRDERINGSVERKTYGET TILLSAMMANS MED DEN STUDERANDE:

- Först diskuterar man med studenten hur det kändes att svara på CREAR:s påståenden och hur resultatet verkar.
- Handledaren bör först betona de delområden som är i skick.
- Därefter fördjupar man sig i de övriga delområdena tillsammans med den studerande.
- I detta sammanhang är det också viktigt att diskutera den studerandes livssituation och de omständigheter som kan påverka resultaten från vissa delområden. Till exempel kan svårigheten att hantera kraven i livets olika delområden orsaka stress och problem i tidshanteringen.
- Om ni utifrån diskussionen kommer fram till att situationen inte är särskilt oroande, och det finns en enkel förklaring till den, kan ni låta saken bero. Det lönar sig dock att komma överens om att återkomma till saken till exempel vid nästa samtal eller möte.
- Om det på basis av svaren framkommer ett behov av stöd går man igenom resultaten på ett övergripande sätt. Först kan den studerande berätta mer om sina egna intryck. Hur skulle studeranden själv förklara resultatet?
- Berätta om dina egna iakttagelser. Gå igenom frågorna i delområdet och fundera över vad som eventuellt orsakade resultatet och hur det har att göra med den studerandes helhetssituation.
- Diskutera också närmare hur det som framkommit visar sig i den studerandes studieförmåga och vardag i allmänhet.

VISA ETT GENUINT INTRESSE FÖR DEN STUDERANDES SITUATION

- Fråga vad den studerande anser om de observationer ni gjort. Är studeranden själv orolig över saken?
- Fråga om den studerande redan har diskuterat saken med någon annan, en vän eller expert?
- När situationen har kartlagts kommer man tillsammans överens om hur och med vilken tidtabell man går vidare i ärendet
- Fråga till sist hur diskussionen kändes.

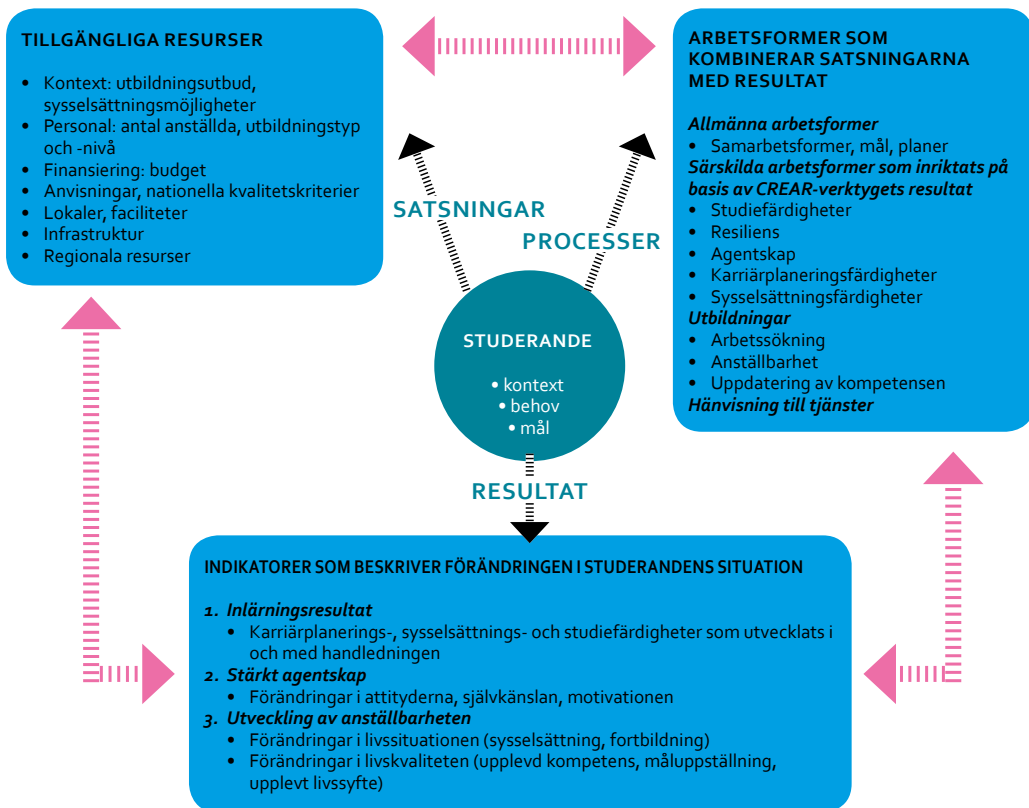
UTMANINGAR I ATT FÖRA NÅGOT PÅ TAL OCH SAKER ATT KOMMA IHÅG I HANDLEDNINGSDISKUSSIONEN

- Fundera på förhand på hur du ska inleda diskussionen och föra ärendet på tal, t.ex.: "Hur står det till? Hur går det?" är en bra inledning.
- Det är viktigt att du lyssnar och ställer frågor som ger utrymme för reflektion och för beskrivningen och granskningen av saker och situationer ur olika synvinklar.
- Lyssna på vad den studerande berättar för dig. Ställ strukturerande och preciserande frågor. Kontrollera ibland att du har förstått svaren rätt. Gör sammandrag som för diskussionen vidare. Undvik att göra och berätta om dina egna tolkningar av resultaten.
- Godkänn också att den studerande vägrar diskutera.
- Fundera tillsammans på lösningar. Fundera på var det går att söka och få hjälp. Om den studerandes situation förutsätter att en annan sakkunnig deltar i processen är det viktigt att säkerställa att stödprocessen fortsätter.
- Under hela handlednings- och stödprocessen säkerställs att den studerande vet med vem han eller hon kan diskutera sitt ärende. Detta är viktigt i synnerhet i situationer där det behövs branschövergripande expertis. Vid läroanstalten kommer man överens om en primär ansvarsperson som ser till att den studerandes handlednings- och stödprocess framskrider enligt planerna.

9.Handledningens kvalitet, uppföljning och rapportering

Vid sidan av granskningen av den studerandes personliga situation och eventuella handledningsbehov kan CREAR-utvärderingsverktyget utnyttjas för helhetsbedömning av handledningstjänsterna på hela läroanstaltens nivå. Det har visat sig vara svårt att verifiera handledningen direkta effekt, eftersom handledningen integreras i flera processer. Kontexter och arbetsformer varierar från informationsförmedling till mer långvariga skräddarsydda individuella eller gemensamma processer. På motsvarande sätt varierar användarnas ålder, bakgrund och beredskap att använda olika serviceformer. Även bakgrunden och kompetensen hos den personal som genomför handledningen kan variera. Till svårigheten att samla omfattande information om handledningens resultat hör dessutom att individerna kan beskriva den omedelbara förändringen efter handledningen (t.ex. att de inlett studier eller fått ett nytt jobb) mer konkret än att ge respons på själva handledningstillfället och dess effekter (Barnes m.fl., 2020). CREAR-utvärderingsverktyget gör det möjligt att samla både kvalitativ och kvantitativ information om handledningens effektivitet och resultat.

Om man med handledning på läroanstaltsnivå vill ha en långvarigare effekt, ska de placerade resurserna kopplas till de eftersträlvade resultaten (Redekopp, Bezanson & Dugas, 2015). Detta förutsätter noggrannare dokumentation både om handledningens arbetspraxis och dess effekter. Delområdena i CREAR-utvärderingsverktyget kan fungera som kvalitativa indikatorer som beskriver den omedelbara förändringen på studerandenas individnivå (Bild 4).

Bild 4. Utvärdering av handledningens effektivitet med hjälp av CREAR-utvärderingsverktyget (Vuorinen, 2020; jfr Redekopp, Bezanson & Dugas, 2015)

För att det ska vara möjligt att bedöma effekten av den handledningsprocess som inleds utifrån resultaten av CREAR-utvärderingsverktyget ska den studerande och de som ansvarar för handledningen tillsammans ställa upp mål samt komma överens om processens innehåll och tidtabell. Under handledningen dokumenteras hur de använda metoderna och handledningens arbetsformer inriktas på de delområden av servicebehovet som CREAR-utvärderingsverktyget lyfter fram. För att bedöma effekterna bör studenterna efter att handlednings- och stödprocessen avslutats på nytt svara på CREAR:s påståenden. Man strävar efter att bedöma effekten på kort sikt genom att jämföra de använda arbetsformernas samband med den förändring som den studerande upplever i sin egen livssituation eller när han eller hon övergår till arbetsmarknaden. Långvarigare resultat kan vara kontaktpunkterna mellan de upplevelser som upplevt i föregående delområden med livshantering samt en stärkt delaktighet.

Eftersom CREAR-utvärderingsverktyget och dess resultat inte har integrerats i något kundsystem, kan handledningens effekt för närvarande i första hand endast bedömas ur en enskild studerandes synvinkel. För bedömningen av handledningens effektivitet på läroanstaltsnivå är det ändamålsenligt att alla studerande i början av sina studier besvarar CREAR-verktyget. På så sätt kan man samla handledningsbehovet anonymt för alla studerande. På motsvarande sätt kan man anonymt samla information om de förändringar som alla som deltagit i handledningen upplever. Därefter är det möjligt att bedöma den handledningsprocess genom vilken resultaten har eftersträvat. Slutligen granskas vilka förutsättningar som behövs för att utveckla tjänsterna. I modellen finns beröringspunkter med kostnads-/process-/resultatmodellering, men här börjar granskningen av de förväntade resultaten av handledningen antingen ur individens eller utbildningsanordnarens synvinkel.

10. Slutsatser

I synnerhet de undantagsförhållanden som har pågått sedan våren 2020 har påverkat oss alla. För många har de försvårat det normala livet och livshanteringens samt ökat oron och osäkerheten för framtiden. Studerandenas illamående har ökat och tilliten till ett gott liv har minskat samtidigt som permitteringar och uppsägningar har blivit ett vardagligt fenomen i arbetslivet. Under dessa instabila förhållanden söker unga och vuxna en riktning och stödpart för sitt liv som de kan bygga sin framtid på. Många behöver handledning och annat stöd för att de lättare ska komma vidare i livet.

I denna handbok beskrivs det digitala verktyget för utvärdering av servicebehovet, CREAR, och principerna för användningen av verktyget presenteras ur handlednings- och rådgivningsarbetets synvinkel. CREAR-utvärderingsverktyget har framför allt utvecklats till ett verktyg för tidig identifiering som är avsett för läroanstaltens handlednings-, undervisnings- och studievårdspersonal samt för experter i informations-, rådgivnings- och handledningsuppgifter inom andra sektorer.

CREAR-utvärderingsverktyget styrka är att man med hjälp av instrumentet kan granska människans livssituation på ett övergripande sätt. Verktyget synliggör respondentens resurser, men också sådant som kan kräva stödåtgärder. På grundval av resultatet från CREAR och den handledningsdiskussion som har förts utifrån resultatet är det möjligt att erbjuda hjälp i rätt tid och med rätt inriktning. På så sätt kan man stöda stärkandet av de ungas och vuxnas agentskap, resiliens och välbefinnande.

På grundval av resultatet från CREAR och den handledningsdiskussion som har förts utifrån resultatet är det möjligt att erbjuda hjälp i rätt tid och med rätt inriktning.

Vi hoppas att CREAR-utvärderingsverktyget ska integreras i handlednings- och stödprocesserna för läroanstalter och andra aktörer som tillhandahåller informations-, rådgivnings- och vägledningstjänster. Det kommer naturligtvis inte att ske av sig självt, utan det kräver att organisationerna och experterna är beredda och öppna för att pröva CREAR. När verktyget har konstaterats vara ett bra och fungerande redskap finns det inga hinder för ett mer omfattande ibruktagande. När CREAR används på organisationsnivå lönar det sig att fästa uppmärksamhet vid följande faktorer:

- Det rekommenderas att handlednings-, undervisnings- och studievårdspersonalen och andra aktörer bekantar sig med CREAR-utvärderingsverktyget innan det tas i bruk. Med hjälp av anvisningarna och informationen i denna handbok kan man börja på ett bra sätt med användningen av CREAR. Det är möjligt att fördjupa den egna kompetensen i användningen av verktyget genom att delta i användarutbildningen eller genom att utbyta erfarenheter med kollegor.
- CREAR-utvärderingsverktyget fungerar bäst i arbetet med kunderna när det är fast bundet vid läroanstaltens och/eller de övriga serviceleverantörernas handlednings- och stödprocesser. Identifieringen av den studerandes situation och det som diskuteras och avtalas tillsammans med den studerande utifrån resultatet avgör väsentligt hur man går vidare och agerar.
- För att handlednings- och stödprocesserna ska lyckas krävs det att olika experter sinsemellan har kommit överens om mål, ansvar och skyldigheter samt om gemensamma verksamhetsprinciper. De bästa resultaten uppnås när saker görs i sektorsövergripande och yrkesövergripande samarbete. Det är viktigt att samla en mångsidig sakkunskap i situationer där den studerandes/klientens stödbehov är betydande och det behövs olika experters kompetens, erfarenhet och synpunkter.
- Resultatet av CREAR-utvärderingsverktyget granskas alltid så övergripande som möjligt tillsammans med kunden. Det är viktigt att gå igenom hur delområdena är kopplade till varandra och fundera över deras inbördes förhållande. Det är bra att noggrant analysera stödbehovet inom ett delområde och fatta beslut utan dröjsmål. Det är också viktigt att informera kunden om de styrkor och resurser som syns i resultaten.
- Användningen av CREAR-utvärderingsverktyget är förknippad med etiska principer, av vilka de viktigaste är respekten för individen och dennes självbestämmanderätt samt konfidentiell behandling och sekretess. Endast med klientens uttryckliga samtycke kan CREAR-utvärderingsverktygets resultat eller information om åtgärder som vidtagits på basis av resultaten ställas till andra experters förfogande.
- Med hjälp av CREAR-utvärderingsverktyget är det möjligt att utnyttja samlad kvalitativ och kvantitativ information för planeringen, kvalitetsutvecklingen, resursinriktningen och kunskapsledningen för en hel läroanstalts eller en annan aktörs handledningstjänster. Eventuella uppföljningsobjekt kan vara t.ex. tillgång till handledning, behovsmotsvarighet, omfattning och effektivitet. Ledningen av organisationen har en central roll när det gäller att möjliggöra och öka förståelsen för de övergripande målen för verksamheten.

Källor

- Aluehallintovirasto. 2020.** Mitä palveluja ja sisältöjä laki koskee? Viitattu 13.11.2020. <https://www.saaavutettavuusvaatimukset.fi/digipalvelulain-vaatimukset/mita-palveluja-ja-sisaltoja-laki-koskee/>
- Amundson, N. 2009.** *Active Engagement: The Being and Doing of Career Counselling*. Ergon Communications.
- Bandura, A. 2001.** *Social cognitive theory: An agentic perspective*. Annual Review of Psychology 52 (1), 1–26.
- Barnes, S.-A., Bimrose, J., Brown, A., Kettunen, J. & Vuorinen, R. 2020.** *Lifelong guidance policy and practice in the EU: trends, challenges and opportunities*. Final Report. European Commission. Directorate-General for Employment Social Affairs and Inclusions. Directorate E. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2767/91185>
- Berger, P. L. & Luckmann, T. 1996.** *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Garden City, NY: Doubleday.
- Bimrose, J. & Hearne, L. 2012.** *Resilience and career adaptability. Qualitative studies of adult career counseling*. Journal of Vocational Behaviour 81, 338–244.
- Borbély-Pecze, T. & Hutchinson, J. 2014.** *Work-based Learning and Lifelong Guidance Policies*. (ELGPN Concept Note No. 5). European Lifelong Guidance Policy Network. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Bourdieu, P. 1986.** *The forms of capital*. In: John G. Richardson (ed.): Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education (ss. 241–258). New York: Greenwood Press 1986.
- Euroopan sosiaalinen peruskirja 44/1991.**
- Euroopan unionin neuvosto. 2004.** *Ehdotus: Neuvoston ja neuvostossa kokoontuvien jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma politiikkojen, järjestelmien ja käytäntöjen tehostamisesta elinaikaisen ohjauksen alalla Euroopassa*. 9286/04. EDUC109. SOC 109. (OR.en). 18. toukokuuta 2004. <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=FI&f=ST%2015030%202008%20INIT>
- Goman, J., Rumpu, N., Hietala, R., Hilpinen, M., Kankkonen, H., Kjälldman, I-O., Niinistö-Sivuranta, S., Nykänen, S., Panssar, T., Piilonen, H., Raudasjoki, A., Siippainen, M., Toni, A. & Vuorinen, R. 2020.** *Vaihtoehtoja, valintoja ja uusia alkuja – Arviointi nuorten opintopoluista ja ohjauksesta perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 6:2020.
- Hooley, T. 2014. *The Evidence Base on Lifelong Guidance. A Guide to Key Findings for Effective Policy and Practice*. ELGPN Tools No.3. Saarijärvi, Finland.
- Hooley, T. & Dodd, V. 2015.** *The economic benefits of career guidance*. Careers England. <http://hdl.handle.net/10545/559030>
- Kannasojä, S. 2013.** *Nuorten sosiaalinen toimintakyky*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 484. Jyväskylän yliopisto.
- Kasurinen, H. 2013.** *Ohjaus työllistävyyden tukena*. Teoksessa M. Niemi-Pynttari, M.A. Ryhänen (toim.) Yhteisellä matkalla – Aikuisten ohjauksen vaikuttavuutta etsimässä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 142. Tampere: Yliopistopaino Juvenes Print, 65–74.

- Kasurinen, H. (toim.) 2019.** *Opiskelijoiden hyvinvointi ja tulevaisuusko ammatikorkeakoulussa.* Laurea-julkaisut 124/2019. Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Kunttu, K. 2011.** *Opiskeluterveys.* Teoksessa K. Kunttu, A. Komulainen, K. Makkonen & P. Pynnönen (toim.) *Opiskeluterveys.* Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. <https://www.researchgate.net/publication/262875091>
Opiskeluterveys
- Lent, R. W. & Brown, S. D. 2013.** *Social Cognitive Model of Career Self-Management: Toward a Unifying View of Adaptive Career Behavior Across the Life Span.* *Journal of Counseling Psychology* 60 (4), 557–568.
- Lipponen, K. 2020.** *Resilienssi arjessa.* Kustannus Oy Duodecim. Helsinki.
- McQuaid, R. W. & Lindsay, C. 2005.** *The concept of employability.* June 2004. Luettu 10.2.2017: https://pure.strath.ac.uk/portal/files/12212609/Concept_of_Employability_FINAL.pdf
- McLarnon, M. J. W. & Rothstein, M. G. 2013.** *Development and Initial Validation of the Workplace Resilience Inventory.* *Journal of Personnel Psychology* 12(2), 63–73.
- Niles, S. G. 2011.** *Career flow: a hope-centered model of career development.* *Journal of employment counselling*, 48, 173–175.
- Nissinen, K. & Vuorinen, R. 2018.** Alueelliset erot luonnontieteiden osaamisessa ja niitä selittävät tekijät: oppilaanohjauksella on merkitystä. Teoksessa J. Rautopuro & K. Juuti (toim.) *PISA pintaa syvemmältä. PISA 2015 Suomen pääraportti.* Suomen Kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 77, 69–95.
- Nykänen, S. 2018.** *Ohjauspalveluiden johtaminen verkostoissa.* Teoksessa J. Pirttiniemi, H. Kasurinen, E. Merimaa, R. Vuorinen & J. Kettunen (toim.) *OPO 2. Opinto-ohjaajan käsikirja.* Oppaat ja käsikirjat 2018:1. Opetushallitus. Helsinki, 52–62.
- Peavy, R. V. 1997.** *Sociodynamic counselling. A constructivist perspective.* Trafford Publishing.
- Pojjula, S. 2018.** *Resilienssi.* Muutosten kohtaamisen taito. Kirjapaja. Helsinki.
- Redekopp, D., Bezanson, L. & Dugas, T. 2015.** *Evidence-based Employment Services: Common Indicators.* Phase II. Final Research Report. Canadian Career Development Foundation. <http://www.ccdf.ca/ccdf/wp-content/uploads/2017/06/Common-Indicators-Phase-2-FINAL-REPORT-Dec-21-2015.pdf>
- Savickas, M. L. & Porfeli, E. J. 2012.** *Career Adapt-Abilities Scale: Construction, reliability, and measurement equivalence across 13 countries.* *Journal of Vocational Behavior* 80 (2012), 661–673.
- Skills Development Scotland. 2020.** *Delivering Scotland's career service. A focus on career management skills.* <http://www.skillsdevelopmentscotland.co.uk/media/46449/delivering-scotlands-careers-service-2020.pdf>
- Sultana, R. G. 2012.** *Learning career management skills in Europe: a critical review.* *Journal of Education and Work* 2 (25), 1–24.
- THL. 2020.** Keskeisiä käsitteitä / Hyvinvointi <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>
- THL. 2019.** Toimintakyky <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>
- Valtioneuvosto. 2019.** *Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta.* Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31.

Bilagor

BILAGAN 1. PÅSTÅENDENA I DET DIGITALA UTVÄRDERINGSVERKTYGET CREAR

STUDIEFÖRMÅGA OCH -FÄRDIGHETER

1. Jag letar noggrant upp information för att dra mina egna slutsatser om saker.
2. Jag identifierar om den information jag hittar är pålitlig.
3. Jag har de informationstekniska färdigheter som behövs för studierna.
4. Jag tvingas upprepa de saker vi studerar ofta eftersom de känns så komplicerade.
5. Jag kan placera de nya saker jag lär mig i olika kontexter.
6. Då studieperioden inleds bekantar jag mig med innehållet och kraven för att förstå vad som förväntas av mig.
7. Jag klarar studierelaterade uppgifter bra.
8. Jag kan fokusera på det jag studerar och blir inte lätt störd.

AGENTSAP

1. Jag håller mig till mina planer och håller fast vid det överenskomna.
2. Jag planerar min tidsanvändning.
3. Jag kan oftast hålla den tidtabell jag ställer upp.
4. Det är i regel lätt för mig att kombinera studier med resten av livet.
5. Jag klarar väl av problem eller ändringar som jag stöter på i livet.
6. Jag tar ofta reda på saker på eget initiativ.
7. Det är lätt för mig att fatta självständiga beslut och göra val som gäller mitt liv.
8. När jag fattar tag i någon uppgift är jag oftast säker på att jag kommer att klara av den.

VÄLMÅENDE OCH RESILIENS

1. Agerandet i sociala situationer faller sig naturligt för mig.
2. I grupp känner jag mig ofta utomstående.
3. Jag känner mig ofta nervös eller spänd i nya situationer.
4. I min närmaste krets finns det människor jag kan vända mig till då jag har problem.
5. Jag känner mycket stress inför studier, jobb eller annat som gäller livet.
6. Jag känner ofta att jag behandlas orättvist.
7. Jag har känt mig deprimerad den senaste tiden.
8. Jag har upplevt mobbning, trakasserier eller diskriminering.
9. Jag känner att mitt liv saknar syfte och mål.

KARRIÄRKOMPETENS

1. Jag kan utvärdera och sätta ord på mina styrkor och kompetens.
2. Jag har byggt upp min studieplan så att mina val stöder de mål jag ställt upp.
3. Jag är redo att överväga olika karriärval om min första plan inte blir av.
4. Jag är medveten om vilka fortsatta studier som lämpar sig för mig.
5. Jag är medveten om vilka sysselsättningsmöjligheter som lämpar sig för mig.
6. Jag kan självständigt utnyttja olika informationskällor då jag letar efter information om olika utbildnings- och sysselsättningsalternativ.
7. Jag följer med ändringarna som sker i samhället och arbetslivet och förstår hur de påverkar min framtid.
8. Jag tror att jag kan klara av de ändringar jag stöter på under min karriär och kan anpassa mig enligt situationen.

SYSSELSÄTTNINGSFÄRDIGHETER

1. Jag kan lätt skapa kontakter med arbetsgivare.
2. Jag kan lyfta fram mina kompetens då jag söker jobb.
3. Jag har goda färdigheter i att bilda nätverk.
4. Jag klarar av att ta emot konstruktiv handledning, feedback eller kritik utan att känna mig nedslagen eller ta illa upp.
5. Jag hittar ofta på kreativa lösningar i problemsituationer.
6. Jag vet hurdant uppgifter i arbetslivet skulle passa mig bäst.
7. Jag vet vilket sätt att jobba som skulle passa mig bäst (t.ex. jobb som företagare, lönejobb, projektarbete osv.).
8. Jag får snabbt jobb efter min examen.

Finansiär

Europeiska unionen
Europeiska socialfonden

Hävkraft
från EU
2014–2020

Projekt koordinators:

Samverkande:

Hyria

Kofaktorer:

Keuda

FÖR ATT STÄRKA studerandenas välbefinnande, agentskap och resiliens har man inom projektet RETU Resiliens och framtidstro (ESF, 2018–2020) utvecklat ett digitalt verktyg för utvärdering av servicebehovet CREAR (<https://crear.fi/>). Det är ett verktyg för tidig identifiering och avsett för att användas av experter inom handledning, undervisning och studievård samt andra yrkesutbildade inom informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. CREAR ger en snabb och tillförlitlig helhetsbild av den aktuella situationen. Utifrån resultatet bedöms behovet av stöd. Detta gör det möjligt att erbjuda hjälp i rätt tid och på rätt sätt.

I DENNA HANDBOK presenteras CREAR-utvärderingsverktyget samt dess olika användningssituationer och tillämpnings sätt. Dessutom berättas om den forskning och teoretiska modellering som ligger till grund för utvärderingsverktyget. I publikationen beskrivs också nationella och internationella mål för handledningen och rådgivningen samt hur de senaste utbildnings- och arbetsmarknadspolitiska riktlinjerna påverkar handledningens ställning och utveckling och en jämlik tillgång till handledningstjänster via flera kanaler i vårt land under de närmaste åren. Denna handbok påskyndar ibrukttagandet och integrationen av CREAR-utvärderingsverktyget som en del av handledningens, undervisningens och elevvårdens vardag vid läroanstalterna samt kundarbetet inom andra rådgivnings- och handledningstjänster i Finland.